

## A Társaság a Szabadságjogokért egyesület 2018. évi tevékenységéről szóló közhasznúsági beszámolója

*“Aki szabad az bátor. A bátor és egy gyáva között az a különbség, hogy a gyáva fél, ezért nem cselekszik, a bátor szintén fél, és ennek ellenére cselekszik. Én azt figyeltem meg hogy egyre többször ellene megyek a félelmeimnek, és azt az utat választom, amelyik ijesztő, amelyik ismeretlen. Tehát a szabad ember mer félni. Így nem lehet őt megfélemlíteni. Mer beszélni és mer hallgatni, meg meri élni a saját érzelmeit és ennek hangot mer adni. Szabad félni, szabad dühösnek lenni, szabad örülni.”*

Jordán Adél beszéde 2018. június 19-én a Valyo kikötőben, támogatóinknak tartott filmvetítésen

### TASZ stratégia összefoglaló 2018-2021

#### Helyzetelemzés

A 2018-as választási kampány során elhangzott kijelentésekre és a megelőző 8 év kormányzása alatt szerzett tapasztalatra építve úgy véljük, hogy tovább fog szűkülni a demokratikus tér Magyarországon. Számítunk arra, hogy tovább fog nehezülni a közérdekű adatokhoz hozzáférés, csökken majd az állam átláthatósága és növekednek a független újságírók hozzáférési nehézségei. Elemzésünk szerint tovább központosít majd a kormányzat, ideértve az önkormányzatok hatásköreinek szűkítését, az állami kontroll növekedését a bírósági szervezetben. Várhatóak nemzetközi kapcsolatok, különösen az Európai Unióval való viszony további romlása, amely együtt járhat még nem érintett szabadságjogok csorbításával. Mindezzel együtt a független nyilvánosság további szűkülése is várható, ideértve a csökkenő számú, nem propaganda jellegű sajtóterméket, illetve a gyűlöletre és sokszor hazugságokra, csúsztatásokra épülő kormányzati kommunikációt. Mindez komoly hatással van a kisebbségekkel kapcsolatos attitűdökre, várható a cigányellenes hangok felerősödése, illetve folytatódik majd a lejárató kampány egyes civil szervezetekkel, így a TASZ-szal szemben is.

A TASZ misszója változatlan maradt: Azért dolgozunk, hogy Magyarországon mindenki megismerhesse alapvető emberi jogait, és érvényesíthesse azokat a hatalom indokolatlan beavatkozásaival és mulasztásaival szemben. Erre az elemzésre alapozva állapította meg a munkaszervezet, az Elnökség jóváhagyásával a következő szervezeti célokat a 2018-2021 közötti időszakra:

- **TASZ mint a civil aktivizmus zászlóshajója**

Az illiberális államban a polgárok közéleti szerepvállalása, egyénileg vagy közösségben, a hatalom fontos korlátja. A TASZ mint a civil aktivizmus zászlóshajója szerepvállalás ezért az állampolgárok és csoportjaik közéleti részvételének fokozását és támogatását tűzi ki célul, valamint azok védelmét, akiket közéleti részvételükért hátrány ér. E tevékenység fontos, mert közvetlenül számos magyar polgárnak nyújtunk segítséget, hogy megismerhessék alapvető jogaikat és fel tudjanak lépni a hatalom visszaéléseivel szemben. E cél elérésért egyfelől új célcsoportokat célzó, a demokratikus működésről, a közéleti részvételről szóló képzésekkel dolgozunk. Az új célcsoportok bevonásával a közéletileg aktív polgárok körének bővítése a cél. Kiemelt célcsoportjaink a Budapesten kívüli nagyvárosban élők és a 14-25 éves korosztály. Másfelől a már aktív, civil szervezeti vagy informális formában működő csoportok felé kapcsolatot építünk, valamint offline képzésekkel és online eszközökkel segítjük a részvételüket. Továbbá jogi képviselést nyújtunk azoknak a polgároknak, akiket hátrány ért véleményük nyilvános felvállalása vagy más közéleti aktivitás miatt.

- **5 év alatt 3 regionális TASZ iroda**

A jogvédelmet közelebb akarjuk vinni a polgárokhoz, illetve szeretnénk erősíteni a szervezet közvetlen tudását helyi ügyekről, jogsértésekről. A TASZ eddigi nem budapesti központokkal kapcsolatos tapasztalatainak beépítésével tudatos stratégiát dolgozunk ki annak érdekében, hogy 2023-ra legyen 3 olyan nem budapesti TASZ iroda, ahol állandó munkatárs dolgozik a szervezet missziójának elérésén. A regionális irodák legalább egy helyi munkatárssal szervesen betagozódnak a TASZ működésébe: résztvesznek a stratégiák, álláspontok, háttéranyagok kidolgozásában, kapcsolatot építenek és tartanak a helyi partnerekkel, jogsegélyt nyújtanak, képzéseket tartanak. A budapesti irodában dolgozó TASZ munkatársak, illetve a TASZ ügyvédei is résztvesznek a regionális irodák munkájában.

- **A stratégiai per a jogvédő legerősebb eszköze**

Az illiberális államban a jogvédelem legerősebb eszköze a stratégiai per, amelynek jelentősége az elmúlt 5 évben jelentősen nőtt a szervezet munkájában. A bíróságok függetlenségének esetleges csorbulása esetén is központi jelentőségű tevékenység, mert a nemzetközi fórumok kihasználásához elengedhetetlen és a bíróságok esetében a függetlenség minden ügyre kiterjedő, országos elvesztése nehezebben kivitelezhető. A stratégiai pereskedésről kreatívan gondolkozunk, elfogadva, hogy a jogfejlesztéshez a kezdetben vesztes pereket is el kell vinni. Az ügyek vállalásakor erős szempont a stratégiai cél meghatározása, nem a tökéletes ügy és ügyfél megtalálására törekszünk. Jelenleg komolyabb jogfejlesztésre irányuló perstratégiáink a következő területeken vannak többek között: propagandamédia és a sajtó jogai, fogyatékos emberek közösségi lakhatása és az állam feladatai, állami felelősség a biztonságos egészségügyi ellátáshoz való jogért, állami megfigyelés feletti független kontroll megteremtése, információszabadság adminisztratív és anyagi korlátainak lebontása.

- **Emberi jogi narratíva erősítése és terjesztése**

A kommunikációs tevékenységgel elért és cselekvésre bírt polgárok körének bővítése szükséges a többi tevékenység támogatásához, a missziónknak megfelelő változás eléréséhez ez elengedhetetlen. Emiatt a TASZ főtevékenysége a kommunikáció: a jelenlegi hazai környezetben bebizonyosodott, hogy szükség van az emberi jogi és demokratikus normák népszerűsítésére a misszió eléréséhez. Folytatni és erősíteni fogjuk azt a stratégiát, amelyben közérthetően és nem szájbarágó módon dolgozunk fel emberi jogi témákat. Célunk a saját értékrendszerünk megmutatása, narratíva és érvrendszer felépítése, nem pusztán reaktív kommunikáció. A közérthetőség fejlesztése mellett feladatunknak tekintjük, hogy megmutassuk: a szabadságjogok közvetlenül hatnak a polgárok életére, az emberi jogok nem csak egy-egy kisebbség, hanem minden polgár számára védelmet nyújtanak (pl. kórházi fertőzések ügye). A jövőben olyan eseményeket szervezünk, olyan saját tartalmakat gyártunk, amelyek a TASZ-hoz köthető témákat nem szűken vett szabadságjogi szempontból járják körül, célunk a kritikus gondolkodásnak és vitának is terepet biztosítani. Saját tartalmak gyártásával, új eszközök alkalmazásával (pl. Facebook live) jelenítjük meg az emberi jogi szempontból fontos témákat a nyilvánosságban, ezzel is ellensúlyozva a szűkülő médiateret. Ugyanakkor folytatjuk a kapcsolatépítést a meglévő sajtóval. A közéleti sajtótermékek mellett női és bulvár magazinokkal is együttműködéseket alakítunk ki annak érdekében, hogy az emberi jogokra fogékony és jogtudatos polgárok körét bővítsük.

## **Projektcélok és prioritások**

- **Politikai Szabadságjogi Projekt**

**Célok:** Azért dolgozunk, hogy a polgárok alkotmányos korlátozások nélkül mondhassanak véleményt a közügyekről és az állam működéséről. Különös figyelmet fordítunk a szólás-, és sajtószabadságra, a gyülekezési jogra, az állami átláthatóságot segítő információszabadságra, valamint a részvételi jogokra, ideértve a szavazati jog gyakorlását. Célunk (1) **a jogállamiság helyreállítása** (a) a bíróságok függetlenségének megőrzése, b) a közigazgatás szakmaiságának megerősítése, c) hogy a választások

tisztességesek és szabadak legyenek, d) a hatalom az egész nemzet érdekében működjön, (2) **a társadalmi nyilvánosság szélesítése** (a) a sajtó szabad működése, annak érdekében, hogy betöltse a szerepét, b) az internetnek szabadnak kell lennie, (3) **az állam átlátható működése és hogy, az állami pénzekkel való visszaélésnek legyen következménye** (4) **az aktív állampolgárság erősítése** (a) ugyanolyan jogi védelmet nyújtsunk Budapesten kívül, mint a fővárosban, (b) védelmet nyújtunk az elnyomás ellen; (c) a közhatalom szabadon kritizálható legyen; d) a civil társadalom szabadon működjön; e) a közügyekben való részvétel vonzó legyen.

**Prioritások:** 1. **A bíróságok függetlenségének védelméért dolgozunk** - a függetlenséget rontó intézkedések monitorozása és ezek bemutatása a polgárok számára; küzdünk azért, hogy csak az igazságügyi függetlenséget erősítő jogi változások lépjenek hatályba; jogsegélyt nyújtunk a függetlenségükért küzdő bírónak; 2. **Küzdünk a sajtószabadság védelméért és az állami propaganda által okozott károkért való elszámoltathatóság megteremtéséért** - kétféle esetben nyújtunk jogi képviseletet: a) a közszolgálati média információt hamisít és/vagy megsérti a pártatlanság követelményét, b) a kormány megakadályozza bizonyos médiumok információhoz jutását, vagy akár a fizikai hozzáférést interjúk helyszíneihez; 3. **Felkészítjük a polgárokat a választójoguk, politikai szabadságjogok gyakorlására és jogsegélyt biztosítunk a visszaélések ellen.** Jogi eszközökkel és információ átadással lépünk fel az önkormányzatok jogellenes intézkedéseivel szemben, valamint képzéseket tartunk az aktív állampolgárságról. Jogsegélyt nyújtunk annak érdekében, hogy a jogszabályok csak a szükséges mértékben korlátozzák a véleménynyilvánítás szabadságát. A gyülekezési jog védelme érdekében jogi tanácsokat adunk a tüntetőknek és az új jogszabályokat a bíróság előtt teszteljük. Az egyesülési szabadság védelme érdekében továbbra is figyelemmel kísérjük a jogalkotási kezdeményezéseket, és jogi segítséget nyújtunk civil szervezeteknek. Továbbra is dolgozunk a 2017-es jogellenes civiltörvény eltörléséért.; 4. **Választási Jogi Programunkban azért dolgozunk, hogy a 2019-es önkormányzati választásokkal kapcsolatban képzésekkel és jogi eszközök átadásával erősítsük a polgárok aktív részvételét.** Felügyeljük az állami hatóságok választásokkal kapcsolatos döntéseit, valamint jogsértés esetén jogsegélyt nyújtunk.

- **Magánszféra Projekt**

**Célok:** Küzdünk azért, hogy az állampolgárok magánéletébe történő állami beavatkozás csak olyan mértékű legyen, ami feltétlenül szükséges. Azért dolgozunk, hogy az állam mindenki számára elérhető, egyenlő egészségügyi és közoktatási szolgáltatásokat nyújtson olyan szinten, amely lehetővé teszi az állampolgároknak, hogy gyakorolhassák alapvető emberi jogaikat. Különös figyelmet fordítunk az egészségügyi ellátáshoz kapcsolódó szabad választáshoz kapcsolódó jogokra (pl.: abortusz); a betegek jogaira, ideértve a biztonságos és hatékony orvosi ellátáshoz való jogot; a meggyőződés szabadságának megvalósítására, különösen az oktatásban; az állami kábítószer-politikára; és a személyes adatok védelmére. Célunk: (1) **a magánélethez való jog hatékony védelme**, (2) **hogy mindenki számára elérhető legyen a szükségletalapú, megfelelő közoktatás egy olyan rendszerben, amely választási lehetőséget biztosít, valamint védi a gyermek érdekeit**, (3) **hogy mindenkinek legyen joga a testével kapcsolatos döntések meghozatalára**, (4) **hogy az állam szabályozza a kábítószerpiacot a felhasználók büntetése helyett, és nyújtson megfelelő ártalomcsökkentő szolgáltatásokat**, (5) **hogy mindenki jusson hozzá a megfelelő és biztonságos egészségügyi ellátáshoz, amely védi a betegek jogait, beleértve az egyenlőséghez való jogot.**

**Prioritások:** 1. Továbbra is felszólalunk a **biztonságos egészségügyi ellátásért**: elszámoltathatóságot és átláthatóságot követelünk a kórházi fertőzések kapcsán. A kórházi fertőzések elleni kampány részeként pereket indítunk, jogi tanácsadást, valamint érdekképviselet nyújtunk; 2. Azon dolgozunk, hogy a **betegjogokkal kapcsolatos tudást átadjuk online és offline.** 2018-ban az életvégi döntésekről készült tájékoztató kampány, valamint képzést biztosítunk szakembereknek, akik ilyen betegekről gondoskodnak; 3. Stratégiai pert tervezünk az **egyenlő oktatáshoz való jogot** érintő nem megfelelő szolgáltatások

elszámoltathatósága érdekében; 4. Folytatjuk stratégiai peres ügyeinket a jogorvoslatok hatékonyságának növelése érdekében állami **megfigyelési ügyekben**.

- Egyenlőségprojekt

*Célok:* A projekt a társadalom legsebezhetőbb csoportjainak állami szintű megkülönböztetése ellen, valamint ezen csoportoknak számára egyenlő esélyek megteremtéséért küzd. A projekt fókuszában két fő csoport áll: a mélyszegénységben élő roma emberek, akik tipikusan ki vannak téve a szegregációnak; és a fogyatékossgal élő emberek, akik gyakran elszigetelve élnek, és akik nem dönthetnek a saját életükről, még akkor is, ha már felnőttek. Foglalkozunk más sérülékeny csoportok jogaival is, különös tekintettel a hajléktalanokra, a menekültekre, vagy az LMBTQI közösség tagjaira, azonban ezen csoportok jogvédelmével elsősorban a partnerszervezeteink foglalkoznak. **Célunk: (1) a szegénységen alapuló kirekesztés csökkentése, (2) az állam és a döntéshozók előítéletes magatartásának csökkentése, (3) a jogtudatosság javítása és az érintett csoportok érdekérvényesítési képességének növelése, (4) a marginalizált csoportok társadalmi befogadásának fokozása és a teljes kirekesztés megszüntetése.**

*Prioritások:* 1. Képzéseken, jogi tanácsadáson és online elérhető kisokosokon keresztül dolgozunk azért, hogy **a fogyatékkal élők és a roma emberek gyakorolhassák jogait**. A MONDO oktatási kártyajátékot és az ezzel kapcsolatos workshopot biztosítjuk iskoláknak, valamint a "Csodálatos Zoli robot" előadást is egyre több gyerekhez visszük el; 2. Jogi eljárásokon és képviselőten keresztül biztosítjuk, hogy **a fogyatékkal élők önállóan dönthessenek**, ezt a jogukat ne korlátozzák, illetve a támogatott döntéshozatal elsőbbséget élvezzen; 3. Kiállunk azért, hogy **a kormányzati szervek közérthető kommunikációval tájékoztassák a polgárokat a jogaikról és jogorvoslati lehetőségeikről**; 4. Támogatjuk **a szociális szolgáltatások reformját**, azért, hogy a családok együtt maradhassanak és a fogyatékkal élők vagy idős emberek önállóan élhessenek. Kampányok, utazó kiállítások révén folytatjuk munkánkat azért, hogy szegénység miatt egyetlen gyereket se emelhessenek ki a családjából, valamint figyelemmel kísérjük a kitagolás folyamatát; 5. Továbbra is támadni fogjuk azokat **a helyi önkormányzati rendeleteket, amelyek megbélyegzik a szegénységet és megsértik az alapvető jogokat**.

- Kommunikáció

*Célok:* Azon dolgozunk, hogy az emberi jogi narratívát erősítsük és terjesszük proaktív kommunikációval. **Célunk: (1) Magyarországon legyen egy olyan közösség, amely a döntéshozókat felelősségre vonja emberi jogi kérdésekben, (2) a TASZ által felvetett emberi jogi kérdések közérdekű kérdésekké váljanak, (3) a TASZnak pártpolitikától független, megbízható, szakmai szervezetként jelenjen meg.**

*Prioritások:* 1. **Kampányok** I. Kórházi fertőzések elleni kampány, az egészségügyi rendszer hiányosságairól - A kampányba érintetteket és szakembereket vonunk be az elszámoltathatóság kikényszerítése, az átláthatóság érdekében. Stratégiai perünk már volt a témában, és úgy tűnik a kormány is napirendre helyezi a kérdést; II. Kampány a családok egységét támogató szociális szolgáltatásokról - a fogyatékkal élők önálló lakhatásával, valamint a gondozásra szoruló családtagokkal élő családok számára nyújtott szociális szolgáltatások hiányával foglalkozik. A kampány része egy utazó kiállítás a fogyatékkal élők önálló lakhatásáról, valamint a súlyos fogyatékossgal élők szüleinek peréről a támogatott lakhatásért. III. Proaktív kommunikáció a független média fontosságáról és a propagandáról - stratégiai peres ügyeket dolgozunk ki e jelenségek kezelésére. Támadni fogjuk a kormány azon gyakorlatát, amely korlátozza egyes médiumok információhoz való hozzáférését. Stratégiai perekre építve konstruktív narratívát dolgozunk ki a független sajtó szerepéről, valamint a kormány kötelezettségeiről; 2. **a Budapesten kívüli csoportok elérése**; 3. **A "Szabad" narratíva proaktív kommunikációja**, és a "Szabad" díj megalapítása. A díj, egy díjátadó ceremónia keretében, azokat a polgárokat ismeri el, akik aktívan tesznek a társadalmi és demokratikus változásokért.

## **Fontos sikereink, tevékenységeink**

### Részletek a 2018-as évről szóló jelentésünkből

#### **Siker az ország legnagyobb antidiszkriminációs perében**

Miskolcot a nagyarányú munkanélküliség, a fokozódó szegénység és a lakhatási szegregáció folytán súlyos szociális problémák, társadalmi feszültségek sújtják. A 2010-ben hatalomra került helyi fideszes vezetés azt a megoldást választotta, hogy a cigány embereket általában bűnbaknak tette meg, a helyi politika központi elemévé először az Avas lakótelepi, később a szegénytelepi romák elűldözése vált. Az önkormányzat 2011 óta megfélemlítő jellegű, közös hatósági razziákat szervezett a város szegregátumaiban, valamint „nyomortelep-felszámolás” néven diszkriminatív intézkedéseket hozott az önkormányzati lakásokkal történő gazdálkodás során. Az ombudsman a TASZ és a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda (NEKI) kezdeményezésére 2014-ben vizsgálatot indított. 2015 júniusi jelentésében mind a razziák, mind egyéb önkormányzati intézkedések kapcsán súlyos jogi aggályokat fogalmazott meg. A Számozott utcák felszámolásának módját az Egyenlő Bánásmód Hatóság diszkriminatívnak találta, a 2014-es, lelépési pénzt kínáló rendeletet pedig a Kúria semmisítette meg. Miután a polgármester ennek ellenére hangoztatta az „eredményes” politika, a razziák folytatását, úgy gondoltuk, muszáj pert indítanunk a miskolci romák jogainak érvényesítéséért.

A per majd három évig tartott. A Miskolci Törvényszék 2018. december 12-én hirdetett elsőfokú ítéletet, amelyben lényegében minden kérdésben nekünk adott igazat. Megállapította, hogy mind a razziákkal, mind az egyéb cigányellenes intézkedésekkel és azokhoz társuló kommunikációval az önkormányzat megsértette a helyi romák emberi méltóságához, egyenlő bánásmódhoz való jogát. Eltiltotta az önkormányzatot a jogsértéstől, kötelezte arra, hogy honlapján egy évig közzétegye az ítéletet és tízmillió forint közérdekű bírság fizetésére is kötelezte, amelyet a szegénytelepeken zajló szociális, integrációs munkára kell fordítani.

#### **Az új gyülekezési törvény ellen a tüntetők védelmében**

A tüntetés és a tiltakozás jogának szabad gyakorlása az állam demokratikus működésének jele és biztosítéka. Bátran nevezhetjük az egyik legfontosabb politikai szabadságjognak, hiszen számos más jogot - a nők választójogát, a faji egyenlőséget - is elszánt és kitartó tüntetések révén vívták ki elődeink, de a diktatúrák megdöntése is nehezen elképzelhető tömeges utcai demonstrációk nélkül. A békés gyülekezés joga azonban nem csak az egyik legkönnyebben használható eszköz azok kezében, akiket jog- vagy érdeksérelem ért, vagy bármilyen módon perifériára vannak szorítva. A tüntetés a közhatalom gyakorlásának is pótolhatatlan ellensúlya, sőt, általában a demokratikus államok legitimációjának nélkülözhetetlen kelléke: illegitim az az állam, amelyik nem engedi szóhoz jutni polgárait. Bár a tüntetések igen hatékonyan képesek felerősíteni az emberek véleményét, ez általában együtt jár zavaró hatásokkal, a hétköznapi életben - pl. a közlekedésben - okozott kényelmetlenségekkel. Csakhogy egy békés tüntetés általában nem okoz több kellemetlenséget, mint egy futóverseny vagy egy bolhapiac, ezért kíváltképp fontos, hogy a rendőrség kiemelt figyelmet fordítson a tiltakozások biztosítására, ha pedig mégis elkerülhetetlen a tiltakozási szabadság korlátozása - mások jogai vagy alkotmányos értékek védelmében -, akkor azt csak szigorú alkotmányossági próba után tegye. Bár az 1989-es gyülekezési törvényünk valóban reformra szorult már, az idén elfogadott új törvény inkább visszalépés a gyülekezési jog védelme terén. A korlátozási lehetőségek kibővítésével, a kevésbé szabatos meghatározásokkal, valamint a tüntetők és tüntetésszervezők indokolatlanul széleskörű kriminalizálásával az új gyülekezési törvény inkább a rendőrség kényelmét és a polgárok tiltakozástól való eltántorítását szolgálja, mint a közéleti véleménynyilvánítás szabad gyakorlását. Bizakodásra adhat okot ugyan, hogy a magyar Alkotmánybíróság, a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bírósága és nyomukban a hazai bíróságok az utóbbi évtizedekben szélesre taposták a gyülekezési szabadságot magas szinten védelmező ítélkezés útját, ami elejét tudja venni az önkényes gyülekezési hatósági korlátozásoknak. Ugyanakkor egyáltalán nem megnyugtató az a szintén idei fejlemény, hogy a közigazgatási, köztük a rendőrséggel szembeni gyülekezési jogi perek a jövőben már a kormányzat befolyása alá tartozó különbírságokon fognak eldőlni.

Fricsoviszky Péter ügyfelünk:

“Üllőn, ahol élek, az otthonunktól 20 méterre egy logisztikai központ építésére adott engedélyt az önkormányzat, a látványtervekből azonban kifelejtették az ott élő családok házáat, teljesen figyelmen kívül hagyva azt a tényt, hogy milyen hatással lesz az életünkre a napi átlagban 1000 áthaladó kamion. Kérelmet nyújtottunk be a rendőrséghez, hogy egy demonstráció keretein belül adhassunk hangot a problémánknak, ezt a szabályos beadott kérvényt azonban a rendőrség visszautasította. Ekkor léptem kapcsolatba a TASZ jogászával, akitől azonnali profi segítséget kaptam. Fellebbezést adtunk be a döntés ellen, amit sikeresen bírált el a törvényszék. Pár héttel később megtarthattuk a figyelemfelkeltő békés tüntetésünket. Döbbenetesen profi hozzáállást, elhivatottságot és szakmaiságot tapasztaltam a TASZ részéről. Erőt adott nekünk, hogy ebben az egyre jogfosztottabb országban van még olyan szervezet amihez érdemes fordulni.”

### **Küzdelem a szabad újságírásért és az álhírek ellen**

Az egész világon óriási probléma a dezinformáció terjedése, de Magyarországon különleges a helyzet, mert itt az állam az, amely főszerepet tölt be az álhírek és az információszenyezés terjesztésében. Ezért Magyarországon elsőként, jogi eszközökkel támadtuk meg az állami propagandát. Pert indítottunk a 476 kormányközeli médiumot tömörítő KESMA létrejötte ellen, mert úgy éreztük, ezzel a lépéssel még tovább romlik az állampolgárok kiegyensúlyozott tájékozódásának lehetősége. Az elmúlt évben kiemelten foglalkoztunk a független vidéki szerkesztőségek támogatásával, esetenként védelmével is. A médiapiac aránytalan működése miatt is nagyon fontosnak tartjuk, hogy teret kapjanak a kisebb, kormánytól és állami cégektől függetlenül működő médiumok is. Emellett az elmúlt évben folytattuk az eddigi sajtó- és szólásszabadságért folytatott küzdelmünket.

Egyrészt jogi eljárásokat indítottunk a szándékosan valótlanságot közlő és terjesztő propaganda médiumokkal szemben, másrészt támogattuk a független médiumok munkáját: kutatást végzünk és az újságírók számára jogi képviselőt, védelmet nyújtunk polgári és büntetőjogi eljárásokban. Képviseltünk több aktivistát, akikről tévesen állították, hogy erőszakosan léptek fel egy tüntetésen egyházi vezetőkkel szemben. Képviseltük a Menedék egyesületet, mikor a KDNP ifjúsági szervezete lejárató kampányt indított ellenük és a decemberi tüntetések szervezőit is, miután több kormányközeli sajtótermékben fényképpel együtt listázták őket. A szabad sajtóért folytatott tevékenységünk fontos része a közérdekű adatigénylési perek indítása, ezzel is segítve az újságírók munkáját.

### **Tovább küzdünk a kórházi fertőzések nyilvánosságáért**

A TASZ-ban 2016 óta szívügyünk, hogy tegyünk a kórházi fertőzések ellen. Minden rendelkezésre álló eszközzel teszünk azért, hogy a kormány elismerje a probléma létét, aktív lépéseket tegyen ellene, és nyilvánossá tegye azokat az érthető statisztikákat, amikből megtudhatjuk: hányan fertőződnek és hányan halnak meg kórházi fertőzésben Magyarországon. Április végén **jogerősen megnyertük a pert** az EMMI ellen, amit azért indítottunk, mert nem voltak hajlandóak nyilvánosságra hozni a kórházi fertőzéses adatokat kórházankénti bontásban. Ez azért fontos, mert csak hiteles és részletes adatok birtokában lehet valóban fellépni a jelenség ellen. A jogerős ítélet ellenére az adatok még mindig nem nyilvánosak, mert a minisztérium a Kúriához fordult felülvizsgálatért.

Amíg a bíróság ítéletére várunk, tovább harcoltunk azért, hogy mindenki megtudhassa, melyik kórházban mennyi esélye van elkapni egy fertőzést. **A TASZ sikere is, hogy az új miniszter** – elődjével ellentétben – **a nyáron elismerte**, hogy a kórházi fertőzések ügye az egészségügy egyik legnagyobb problémája. A miniszter egy rendeletcsomagot is életbe léptetett a fertőzések legyőzésére, de az igazán hatékony lépések elmaradtak. A kormány továbbra sem hajlandó közzétenni az igazán fontos adatokat. 2018 őszén ezért **petíciót indítottunk**, amiben arra szólítjuk fel az EMMI-t, hogy ne várjon a bíróságra, hanem azonnal tegye elérhetővé a kórházi fertőzéses adatokat. Követeléseinket már 2300an írták alá.

A petíciót személyesen is elvittük a kórházakhoz, ahol jogtudatosító, jogsegélynyújtó **kitelepüléseket tartottunk**. Munkatársaink **6 budapesti és 6 vidéki** kórházhoz látogattak el és a bejárat előtt felállított standunknál a TASZ 7 különböző **betegjogi témájú kiadványát** adták át több száz érdeklődőnek. Akinek pedig a helyszínen volt konkrét kérdése, azt **jogsegéllyel helyben is elláttuk**. Olyan helyekre is eljutottunk, ahol a betegjogi képviselőt szinte csak hírből ismerik és számos alapvető kérdésre keresték a választ munkatársainknál. Sokan kértek tanácsot azzal kapcsolatban, hogy hogyan kaphatnának jogorvoslatot kórházi fertőzések ügyében, de sok más betegjogsértéssel kapcsolatos kérdéssel is megtaláltak bennünket. **Vegyes érzés** volt, hogy mindenki ismerte a kórházi fertőzések problémáját: ez rámutatott arra, hogy mennyire fontos kérdéssel foglalkozunk, és hogy ez a témánk a társadalom minden rétege számára releváns. A kitelepüléseinken a legtöbben már azért is hálásak voltak, hogy végre van valaki, aki meghallgatja az egészségügyben őket ért sérelmeket. Külön öröm volt, amikor a **kórházak dolgozói** is megálltak standunknál, érdeklődtek és aláírták petíciót a kórházi fertőzésekkel kapcsolatban. A kitelepülések olyan sikeresnek bizonyultak, hogy 2019-ben még több vidéki városba szeretnénk eljutni és helybe vinni a betegjogokkal kapcsolatos jogi segítséget.

Az egészségügy helyzete mindennapos téma a médiában. Számunkra különösen fontos viszont, hogy **nem elégszünk meg rémtörténetek megosztásával**. A kórházi fertőzések ügye lehetővé teszi, hogy felmutassuk a cselekvés lehetőségeit, hogy a változás elérhető, így reményt sugározzunk. Az ügyet a magyar közéletben a TASZ egyedülként képviseli következetesen, ami mára oda vezetett, hogy a téma kapcsán a sajtó nem kormánypárti része jóformán minden alkalommal megszólaltat, amikor a témáról tudósít. Ősszel a TASZ derítette ki, hogy a kórházi fertőzésekről szóló jelentést titokban közzétették, így a mi munkánk eredménye, hogy az adatok megismerhetővé váltak. A téma a legváltozatosabb sajtótermékekhez jutott el: híradókon és reggeli beszélgetős műsorokon kívül helyszíni riportok, de még talkshow-k témáját is adtuk.

A kórházi fertőzések ügye mindenki számára ismert és átélhető, felmutatja, hogy cselekvéssel elérhető a változás. 2019-re is tele vagyunk tervekkel, hogy valódi reményt mutassunk a változásra és eredményeket érjünk el a kormánnyal szembeni küzdelemben.

### **Választási Jogi Program**

2017-ben indítottuk el Választási Jogi Programunkat, ami 2019 végéig az összesen három választás során törekszik a részvétel, a szavazási kedv fokozására, a jogsértések leleplezésére, illetve orvoslására. A program egyedülálló, mert a működési költségének több, mint felét magyar állampolgárok adományai fedezi.

A választások során emailen és telefonon válaszoltunk a megkeresésekre, összesen 543 esetben adtunk jogi tanácsot, 263 telefonhívást válaszoltunk meg, amiből 120 a választás napján érkezett.

2018-ban arra is nagy hangsúly fektettünk, hogy a választásokkal kapcsolatos információkat személyesen is átadjuk az állampolgároknak és ezzel buzdítsuk cselekvésre az aktív embereket. 11 településen tartottunk képzéseket, amelyeken összesen 219 állampolgárnak adtuk át a választásokkal kapcsolatos tudásunkat.

Felléptünk a jogsértések leleplezéséért is: bepereltük a Belügyminisztériumot a választások előtti gyanús lakcímváltoztatások adataiért, kimondattuk a Kúriával, hogy Pécsen választási csalás történt és számos esetben nyújtottunk jogsegélyt választási visszaélésekkel kapcsolatban.

A [valasztasz.tasz.hu](http://valasztasz.tasz.hu) a központi eleme program működésének. Az oldal segítségével a választópolgárok, jelöltek és a jelölő szervezetek képviselői, valamint az újságírók tájékozódhatnak arról, hogyan zajlanak az éppen aktuális választások, milyen jogszerű módszerekkel tehetnek a legtöbbet a magas részvétel illetve a tiszta és tisztességes választás elérése érdekében. Arról is tájékozódhat a látogató, hogy mit tehet ő vagy más a választási jogsértésekkel szemben.

A [választási 1x1](#) menüpont alatt a látogatók megtalálják az olyan alapvető tudnivalókat, mint hogy:

- hogyan lehet külföldről szavazni,
- mire/kikre is lehet szavazni tulajdonképpen a választáson,
- ki az, aki szavazhat egyáltalán és ki az, aki nem,

- hogyan szavazhat az, aki nem a lakóhelyén teszi ezt meg,
- kinek és hogyan lehet mozgóurnát igényelni,
- hogyan lehet nemzetiségiként szavazni,
- hogyan szavazhatnak a hajléktalan emberek,
- és hogyan a látássérült, vak vagy mozgáskorlátozott emberek.

A [választási eszközök](#) menüpontban ötleteket adunk a választópolgároknak arra, hogy lépjenek fel a választások tisztasága érdekében. Tizenkilenc különböző pontba rendeztük az ötleteinket, amelyek jogi és nem jogi megoldásokat is tartalmaznak az említett cél eléréséhez. Többek között javasoljuk mindenkinek, hogy induljon jelöltként, ha érez ehhez megfelelő támogatottságot. Azt is, hogy ne hagyja hogy politizáljanak a gyermekei óvodájában vagy iskolájában még a kampány idejében sem. Ötleteket adunk ahhoz, hogy hogyan tud bárki a jelöltek ajánlásgyűjtésében jogszerűen segídezni, vagy hogyan kérheti a szavazatok újraszámolását.

Az oldal mellett képzéseket tartottunk, ahol összes 11 településen, 219 helyi aktivistának nyújtottunk segítséget a jogaik gyakorlásában. Tapasztalataink szerint a [valasztasz.tasz.hu](#) nagyon népszerű volt a 2018. évi általános országgyűlési választások alatt. Több tízezer látogató kereste fel az oldalt vagy töltötte le az oda feltöltött formabeadványokat. 17 ezer embert érdekeltek például a kamupártok és hogy mit tehetnek az állampolgárok, ha az aláírásgyűjtők visszaéltek az adataikkal. Ebből a sikerből kiindulva az oldalt továbbfejlesztjük és elhelyezzük rajta a 2019. évi európai parlamenti és az általános önkormányzati választások megismeréséhez szükséges segítő anyagokat, amiket az aktív polgárok használhatnak.

Mindaz az tudás, amit a TASZ a választási jogi programján keresztül megszerzett, tükröződik a [valasztasz.tasz.hu](#) oldalon és ezt az igényeknek és a jogszabályi változásoknak megfelelően folyamatosan továbbfejlesztjük annak érdekében, hogy azok, akik aktívan szeretnének részt venni a választáson pártsemlegesen és az államtól teljesen függetlenül tájékozódhassanak a lehetőségeikről. A több tízezer látogató azt igazolja vissza, hogy a TASZ egy olyan civil szervezet, amelyben megbíznak a polgárok és bátran keresik fel nem csak a [valasztasz.tasz.hu](#) oldalt, de az ott közzétett elérhetőségeinken keresztül a választási jogi program jogsegélyszolgálatát is.

### **Legyél te is aktív állampolgár!**

Konkoly-Thege Júlia a pécsi A Város Mindenkié aktivistája, aki az országgyűlési választások során szavazatszámoló bizottsági tagként dolgozott egy pécsi szavazóköri. A szavazás napján több olyan esetet is látott, ami választási csalás gyanúját vetette fel: úgy látta, hogy többeket szervezeten szállítanak szavazni, és volt olyan is, aki bevallotta, hogy pénzt kap azért, hogy bizonyos jelöltre szavazzon. Mivel a választások törvényességének megőrzésére esküdött fel, ezért az esetekről fényképeket és hangfelvételt készített, hogy a választási szervekhez forduljon. Ekkora kereste meg a TASZ-t, hogy segítsünk neki megírni a kifogást. A helyi választási bizottság, majd az NVB is elutasította a kifogást. De nem adtuk fel, és a Kúria végül kimondta számos választási alapelv sérelmét, tehát gyakorlatilag azt, hogy választási csalás történt. Konkoly-Thege Júlia feljelentést is tett, amit azonban mind a rendőrség, mind az ügyészség elutasított - a Kúria ítélete és az egyértelmű bizonyítékok ellenére. Mégis fontos volt számára és számunkra is ez az ügy: Júlia számára azért, mert megmutatta, hogy elszántsággal és következetességgel bebizonyíthatja az igazát, nekünk pedig azért, mert végre született egy olyan kúriai ítélet, ami szerint a szavazatszámoló bizottsági tag érintett a választási eljárásban, így kifogást nyújthat be. Ügyfelünk elszántsága bizonyítja, hogy az aktív polgárokat nem lehet elhallgattatni. Ez az ügy ugyan csak rész siker volt, de bízunk abban, hogy a következő választásokon minden szavazatszámoló bizottságban lesz egy Júliához hasonló szabad ember. 2018-ban választási kérdésben több, mint 500 esetben fordultak hozzánk a magyar polgárok. Ez alapján joggal bízhatunk abban, hogy a 2019-ben esedékes Európai Parlamenti és magyar önkormányzati választásokon tudatos, aktív és szabad magyar emberek lépnek majd fel a jogsértésekkel szemben.

### **Gyermekük jövőjéért pereljük a magyar államot**

Hat súlyos halmozott fogyatékossgal élő felnőtt édesanyja keresett meg minket, mert bár az államnak kötelessége lenne lakhatást biztosítani gyermekeik számára, ez évtizedek óta nem történik meg. Segítségünkkel az édesanyák beperelték a magyar állam illetékes szerveit (EMMI-t, SZGYF) és küzdenek azóta is a fogyatékossgal élő felnőtteket megillető lakhatásért és a családjuk jövőjéért.

Azzal, hogy az állam ezt nem biztosítja, a gyermekeik gondozását, ellátását teljes egészében a szülőkre hagyja. Az évtizedek óta felnőtt gyermekeiket otthon ápoló anyák azóta elszigetelődtek a társadalomtól, többen elvesztették munkahelyüket, vagy férjüket, illetve másik gyermeküket, és végképp egyedül maradtak az embert próbáló feladattal. Idősödve egyre jobban rettegnék attól, mi lesz gyermekükkel, ha ők már nem tudják ellátni őket.

A felperes édesanyák két rossz közül választhatnak: az egyik út, ha beadják gyermekeiket egy többszáz kilométerre levő, határszéli tömegintézménybe, ahol látogatni sem tudják őket. Itt gyermekeik pillanatok alatt összeroppanának a tömegintézmények szörnyű körülményei, illetve az őket eddig 24-óránként ápoló édesanyjuk "elvesztése" miatt. A másik lehetőség, amit kénytelenek választani, hogy magukat, munkájukat, kapcsolataikat feladva egész életüket a sérült gyermekeik gondozására áldozzák. Mindkét esetben súlyosan sérül a családtagok magán- és családi életéhez való joga, és az emberhez méltó életéhez való joga is.

Mindenknek nem kéne így lennie. A szülőknek nem ebből a két lehetőségéből kellene választaniuk, hiszen a Fogyatékos emberek jogairól szóló ENSZ Egyezmény egy évtizede kötelezi a magyar államot arra, hogy ún. "támogatott lakhatás"-t biztosítson az érintettek számára. A támogatott lakhatás lényege, hogy sérült felnőttek a lehető legönállóbban, szakmai segítséggel, akadálymentes lakásokban élnek, de a szüleikhez közel, velük rendszeres kapcsolatot tartva. Ilyen módon sem az érintettek, sem szüleik nem szigetelődnek el, a lehető legteljesebb életet élheti minden családtag, és a szülők is biztos helyen tudhatják gyermekeiket.

Ilyen támogatott lakhatás biztosítására kötelezi tehát a magyar államot a nemzetközi egyezmény, de kötelezi a saját maga által alkotott törvényi szabályozás is. Ezt kérjük számon a 6 család nevében a magyar államon, de nemcsak őket érinti ez a méltatlan helyzet, hanem több tízezer fogyatékos személyt nevelő családot is.

### **Nem nagyon bírjuk egymást a falakkal**

Több ezer mozgáskorlátozott ember él Magyarországon. Színházba és egyetemre járnak, bringaszervízben dolgoznak, hosszú túrákra mennek, mégsem ezek az első gondolataink róluk. A 'Nem nagyon bírjuk egymást a falakkal' című tárlat célja, hogy rádöbbsen a nézőket, milyen rejtett előítéleteik vannak a mozgássérült emberek életével kapcsolatban.

Az alkotások létrehozásán az 'Önállóan lakni - közösségekben élni' csoport mozgássérült tagjai több hónapig dolgoztak együtt fiatal magyar képzőművészekkel. Az alkotók úgy kezdtek a projektbe, hogy egymás számára idegenek voltak, a párok képzőművész tagjai által készített interjúkon keresztül kezdtek ismerkedni a csoport tagjaival. Volt olyan pár, aki fotósorozatban örökölte meg közös munkáját, volt aki videóban, és készült levelezést bemutató interaktív fotóalbum is.

"A 'Nem nagyon bírjuk egymást a falakkal' című kiállítás a párbeszédéről, a közös munka hatásáról szól. A kiállítási projekt bemutatja ahogy két, egészen más közegben élő idegen egymás megismerése során létrehoz valamit, ami a másik nélkül nem készülhetett volna el. Láthatóvá teszi azokat a hasonlóságokat és különbségeket, amik további közösségekhez való tartozás alapjait képezhetik"- nyilatkozta Török Tünde, a projekt kurátora.

### **Különdíjas jogtudatosító kártyajátékunk, a MONDO**

A fogyatékos személyek kiszolgáltatottabbak lehetnek a fizikai és lelki bántalmazásnak, annak, hogy korlátozzák jogukat és nem engedik őket dönteni életük alapvető kérdéseiben. A MONDO kártyajátékot azért hoztuk létre, hogy az ilyen helyzetekre készítse fel a fogyatékossgal élő gyermekeket és már gyerekkorban megtanítsa őket arra, hogy hogyan tudnak kiállni magukért és megvédeni jogukat egyes szituációkban.

Bár a MONDO-t a fogyatékkal élő gyermekek számára alkottuk meg partnereinkkel együtt, az alapvető jogokat bemutató játék minden tíz év feletti gyereknek fontos tanulási segédeszköz!

2018-ban a MONDO program megnyerte a Highlights of Hungary Marie Claire különdíját. Ez fantasztikus elismerése volt annak a munkának, amelyet a TASZ a Csillagház Általános Iskolával kezdett el 2015-ben. A projekthez 2016-ban csatlakozott a BOOKr Kids és a CULtr, így a jogtudatosító kártyajáték 2018-ban egyaránt kapható volt a BOOKr és a Pagony könyvesboltjaiban, futott digitális felületeken és több száz gyerek találkozhatott a kapcsolódó színdarabbal, a Csodálatos Zoli robottal. A Highlights of Hungary-n nyert elismerésnek köszönhetően a MONDO-ról több oldalas riportanyag jelent meg a Marie Claire áprilisi számában.

A MONDO programmal jelen voltunk nagyobb fesztiválokon és eseményeken is, így 2018-ban ott voltunk a WAMP-on, a Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválon, a Madarak és Fák Napján, a Kolorádón, a Bánkitón, a Pozsonyi Pikniken és a Margófeszten. Ezenkívül, bevittük a jogtudatosító kártyajátékot a felsőoktatásba is: a projekt szakmai vezetői előadásokat tartottak az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Karán, az ELTE Kommunikáció szakán és a Metropolitan Egyetemen.

A Csodálatos Zoli robot előadást a LUSH anyagi támogatásának köszönhetően elvittük az Amerikai úti Mozgásjavítóba, az Izsáki Táncsics Mihály Általános Iskolába, illetve a Kiskőrösi és a Kalocsai Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményekbe. Emellett 2018 nyarán kiépítettük az első MONDO-s együttműködést a Vöröskereszttel. A kártyajáték használatát megtanítottuk a Hétszoda Élménytábor önkénteseinek, hogy ők aztán a gyerekekkel aktívan tudjanak mondózni a Balaton partján.

2018 legnagyobb dobása mégiscsak Bátor gyerekeket az iskolába! közösségi adománygyűjtő kampányunk elindítása volt. A cél az volt, hogy 40 iskolába eljussunk a MONDO-val. Ehhez minden adott, hiszen kampányunkkal **956.999.- forintot** gyűjtöttünk össze. Nagyon köszönjük Balla Eszter, Gosztonyi Csaba, Gryllus Dorka, Mácsai Pál és Pásztor Dóri segítségét a kampányban! És nagyon köszönjük nektek is a támogatást, akik bátor gyerekeket szeretnétek a sulikban látni!

2019 nagyrészt arról szól a MONDO-nál, hogy annyi iskolába elvisszük a pedagógiai workshopot, ahány helyre csak lehetséges; ez több lesz, mint 40, mert egy-egy foglalkozásra több intézményt is be tudunk hívni. Másrészt az is cél, hogy a MONDO ott legyen minél több könyves- és játékboltban, a különféle főiskolák és egyetemek tananyagában, valamint lehetőség szerint minden olyan konferencián, ahol innovációról, designról és a gyerekek jogtudatosításáról van szó. 2019-ben azonban azt szeretnénk elérni, hogy ne legyen olyan általános iskolai tanár, 8-12 éves gyerek vagy szülő, aki nem ismeri a MONDO-t. Az egyik legnagyobb érték jelen pillanatban Magyarországon, ha a következő generáció a különféle helyzetekben megtanulja megvédeni magát. Ebben segít a MONDO.

### **Önrendelkezés az életvégi döntések meghozatalában**

A TASZ működésének kezdete óta foglalkozik az életvégi döntésekkel, azzal hogy életünk végén is méltóságteljesen élhessünk, döntéseinkkel befolyásolni tudjuk, hogy mi történik velünk. Fontosnak tartjuk, hogy mindenki tudatosan, lehetőségeinek ismeretében gyakorolja önrendelkezési jogát az egészségügyben. Ennek része, hogy írásba foglalja – arra az esetre, ha szóban már nem lenne képes nyilatkozni –, milyen orvosi kezeléseket kér és melyeket nem kér ha súlyos, gyógyíthatatlan beteg lesz vagy magatehetetlen állapotba kerül.

2018-ban egymillió forintos támogatáshoz jutottunk a MagNet Bank Közösségi Adományozási Programjának köszönhetően, így egy féléven keresztül kiemelten foglalkozhattunk az életvégi döntésekkel. Ezzel lehetőségünk nyílt arra, hogy **tájékoztató anyagokat dolgozzunk ki** és szakemberek számára **workshopokat tartunk** az életvégi döntések témakörben. **Méltósággal meghalni** címmel részletes tájékoztató füzetet állítottunk össze, amelynek elkészítéséhez szakmai segítséget kaptunk az Életvégi Tervezés Alapítványtól és a Magyar Hospice-Palliatív Egyesülettől is – a kiadvány hozzáférhető a honlapunkon is. A füzet közérthető formában válaszolja meg az előzetes egészségügyi rendelkezés (köznapi nevén élő végrendelet) megtételével kapcsolatos legfontosabb jogi és gyakorlati kérdéseket. Öt workshopunkat orvosoknak, pszichológusoknak,

illetve szociális otthonok dolgozóinak tartottuk. Ezek a szakemberek találkoznak ugyanis leggyakrabban olyan betegekkel, illetve idősökkel, akiknek állapotuk miatt különösen aktuális lehet az életvégi döntések meghozatala. Részt vettünk Pécsen a palliatív orvosoknak szóló licenszképzésben és a családorvosok képzésében, eljutottunk továbbá a Semmelweis Egyetem Magatartástudományi Intézetének továbbképzésére. A szociális szakembereket a pécsi Baptista Szeretetszolgálat Szeretetotthonában és a Mohácsi Egyesített Szociális Intézményben értük el. Projektünkben azonban azt is mindvégig hangsúlyoztuk, hogy az **előzetes egészségügyi rendelkezés megtételének sem betegséghez, sem életkorhoz nem kell kötődnie**. Egy egészséges, fiatal felnőtt számára is kulcsfontosságú lehet azt végiggondolni, hogy súlyos, gyógyíthatatlan betegség esetén milyen orvosi kezeléseket szeretne elfogadni vagy visszautasítani.

Bár a projekt 2018 végén lezárult, de folytatjuk az életvégi döntések területén végzett tevékenységünket. Így folyamatosan részt veszünk a Semmelweis Egyetem Magatartástudományi Intézetének koordinálásával működő **életvégi munkacsoport** munkájában is. A munkacsoport célja, hogy a vonatkozó jogszabályba is bekerüljön az az általunk kidolgozott **dokumentum minta, amely mindenkinek segítséget nyújt az előzetes egészségügyi rendelkezés elkészítéséhez**. A kidolgozott dokumentumot a munkacsoport több szakorvosi kollégiumnak is elküldte véleményezésre; ezek többsége üdvözölte a munkacsoport törekvését és támogatja a dokumentum minta jogszabályba foglalását.

Tervünk, hogy 2019-ben is segítjük az életvégi önrendelkezés minél teljesebb megvalósulását. Az életvégi munkacsoport tervei között szerepel, hogy külön rendelkezést dolgozzon ki az **újraélesztés visszautasítása** kérdésében, illetve **orvosoknak szóló információval** bővítse a tájékoztató anyagok körét. A TASZ-workshopok sikerén felbuzdulva az ország más területén is szeretnénk elérni a szakembereket. Legfontosabb számunkra mégis az, hogy ne csak a szakembereket, hanem a szélesebb nyilvánosságot is tájékoztassuk az életvégi döntések jelentőségéről és kereteiről. Célunk, hogy mindenki foglalkozzon orvosi kezelésének megtervezésével.

### **Ösztön és ösztönzés: mitől születik több gyermek?**

Magyarországon régi vita zajlik arról, hogy milyen állami, kormányzati intézkedésekre lenne szükség ahhoz, hogy emelkedjen a születések száma. A 2018-as választások után a miniszterelnök külön hangsúlyt adott a kérdésnek, amikor a nőkkel való megállapodásról kezdett beszélni. Mi azonban úgy éreztük, hogy jóval több szempont befolyásolja a születések számát, amire fel kellett hívni a figyelmet – a nőkkel való megállapodáson túllépve a szociálpolitikától és az oktatás, egészségügy helyzetétől a háborítatlan szülés választhatóságán keresztül a nők munkaerő-piaci lehetőségein át a tudatosan gyermektelenek és a nagycsaládosok véleményéig, illetve a férfiszerepek és az alternatív családmodellek szempontjaiig. Ezért olyan eseményt szerveztünk, ahol a lehető legtöbb nézőpontot jeleníthettük meg a gyerekvállalással összefüggésben. Azt akartuk, hogy az eseményen ellentétes nézőpontok is megjelenhessenek, rámutatva, hogy a kérdésre a válaszadás nem egyszerű, de lehetséges a párbeszéd és egymás szempontjainak befogadása. Végül 20 előadó vázolt 20 különböző nézőpontot, akiknek Veiszer Alinda tett fel villámkérdéseket, miközben a kérdéssel leginkább érintett Z generáció tagjai kommentálták élő streamünket.

### **Eredményeink számokban**

#### **2018-ban is jelen voltunk az egész országban**

- Országsszerte **17 városban** tartottunk képzést, vettünk részt előadóként szakmai konferencián, vagy szerveztünk kitelepülést
- **3000 jogsegélyes megkeresésre** válaszoltunk telefonon és emailen
- Összesen **165 ügyben** nyújtottunk képviselést, ügyvédek az ország valamennyi régiójában elérhetőek

A 2018-as évben **66 önkéntesünk 2141 munkaórával** támogatta szervezetünket, amivel közösen többet dolgoztak, mint egy teljes állású munkatárs. Részt vettek fordításban, rendezvényszervezésben, kutatásban, segítették választási monitoring munkánkat, megszervezték 5 Megafon tászesztet, és támogattak minket a hétköznapiakban az irodában.

### **Magánadományozás**

Azért dolgozunk, hogy 2021-re a költségvetésünk felét magánadományokból fedezzük. A 2018-as évben tovább növekedett a magánadományok aránya a költségvetésben az előző évhez képest:

- 2909 embertől 20,355,038 forintot kaptunk 1% felajánlásokból - ez 33%-os növekedés az előző évhez képest.
- Az adományozási alkalmak száma 24%-kal nőtt 2017-hez képest.
- 34,781,243 Ft - ennyi pénzt adtak össze 2018-ban belföldi támogatóink.
- Összesen 871 fő támogatta a munkánkat.

A Pólópokol és a JUDAS közbenjárásával több, mint 700 SZABAD. póló és 125 tornazsák jelent meg az ország utcáin. Ezzel közel 1,2 millió forint adománnyal támogatták a termékeink vásárlói a munkánkat.